

Brüssel, 26. jaanuar 2023
(OR. en)

5766/23

SOC 53
EMPL 36

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	26. jaanuar 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 40 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE <i>Sotsiaaldialoogi tugevdamine Euroopa Liidus – selle täieliku potentsiaali ärakasutamine õiglasel üleminekul</i>

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 40 final.

Lisatud: COM(2023) 40 final

Brüssel, 25.1.2023
COM(2023) 40 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

*Sotsiaaldialoogi tugevdamine Euroopa Liidus – selle täieliku potentsiaali ärakasutamine
õiglasel üleminekul*

1. SISSEJUHATUS

Sotsiaaldialoog on Euroopa sotsiaalse mudeli nurgakivi. Üks ELi põhieesmärke on parandada elu- ja tööttingimusi. Põhivahendid selleks on sotsiaaldialoog ja kollektiivläbirääkimised, mis aitavad tõsta tootlikkust ning tagada samal ajal sotsiaalse õigluse, kvaliteetse töökeskkonna ja demokraatia töökohal. Tugeva sotsiaalse Euroopa jaoks on vaja tugevaid sotsiaalpartnereid. Seepärast on sotsiaaldialoog üks Euroopa sotsiaalõiguste samba peamisi põhimõtteid.

Tugevad sotsiaalpartnerid on muutuste tulemuslikuks ja tasakaalustatud juhtimiseks hädavajalikud. Kliimamuutused, digipööre ja demograafilised suundumused muudavad kiiresti kogu maailma, sealhulgas töömaailma. COVID-19 on mõnda neist muutustest kiirendanud. Sotsiaaldialoog on väga oluline, et leida tasakaalustatud viise töömaailmas toimuvate muutustega toimetulekuks. Kogu ELis oli pandeemia mõju piiravate poliitikameetmete väljatöötamisel ja rakendamisel esikohal sotsiaaldialoog. Valdkondade ja ettevõtete tasandil koostasid sotsiaalpartnerid kiiresti uued töötervishoiu ja tööohutuse protokollid või korraldasid koolitusi. Riiklikul tasandil toetasid nad ametiasutusi töötajate ja ettevõtete rahalisel abistamisel. Samuti on sotsiaalpartneritel oluline roll Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja kaugeleulatuva mõjuga tegelemisel, hõlbustades Ukraina põgenike ning teiste pagulaste ja rändajate integreerimist tööturule ning leides jätkusuutlikke lahendusi palkade ja kollektiivlepingute kohandamiseks, et reageerida elukalliduse kriisile ja kõrgele inflatsioonitasemele.

Sotsiaalpartnerite kaasamine parandab poliitika kujundamist ja õigusloomet. Sotsiaalpartneritel on parimad teadmised ja kogemused tööhõive- ja sotsiaalse olukorra kohta kohapeal. Nende panuse abil võib leida õige tasakaalu töötajate ja tööandjate huvide vahel ning parandada poliitika ja õigusaktide vastuvõetavust ja tulemuslikkust. Sotsiaalpartneritel on teiste sidusrühmadega võrreldes ainulaadne roll. Aluslepinguga (ELi toimimise lepingu artikkel 154) kohustatakse komisjoni konsulteerima sotsiaalpartneritega sotsiaalpoliitika valdkonna (st ELi toimimise lepingu artikli 153 kohaldamisalasse kuuluvate) ettepanekute osas, et sotsiaalpartnerid saaksid soovi korral pidada kokkulepete üle läbirääkimisi. Sotsiaalpartnerite kokkuleppeid saab rakendada liidu õiguse abil (ELi toimimise lepingu artikkel 155). ELi tasandil korraldatakse majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raames korrapäraselt struktureeritud dialooge sotsiaalpartneritega kõigil tsükli olulistel hetkedel.

EL edendab sotsiaalpartnerite rolli ja nõuab tungivalt paremat sotsiaaldialoogi. Sotsiaaldialoogi edendamine on ELi ja selle liikmesriikide ühine eesmärk, milles võetakse arvesse riiklike süsteemide mitmekesisust ja austatakse sotsiaalpartnerite sõltumatust. Rohkem tuleb teha nii riiklikul kui ka ELi tasandil, et toetada kollektiivläbirääkimistega hõlmatust ning suurendada sotsiaalpartnerite suutlikkust, soodustada nende kaasamist ja

tagada nende sõltumatus¹. Komisjon teatas 2021. aasta märtsi **Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas**,² et esitab pärast sotsiaalpartneritega konsulteerimist algatuse, millega toetatakse riiklikku ja ELi sotsiaaldialoogi. Samuti kutsuti üles tugevdama kõigil tasanditel sotsiaaldialoogi kõrgeimal poliitilisel tasandil **Porto sotsiaalkohustusega**,³ millele kirjutasid alla ELi nõukogu eesistujariik Portugal, Euroopa Parlament, Euroopa Komisjon, sotsiaalpartnerid ja sotsiaalplatvorm. Sotsiaaldialoogi algatus, mida mainiti ka komisjoni 2022. aasta juuni teatises „Euroopa tuleviku konverents. Visioonist reaalsuseks“, annab olulise panuse konverentsi järelmeetmetesse⁴.

Käesolevas **komisjoni teatises** esitatakse mitu konkreetset meetet ELi sotsiaaldialoogi edasiseks tugevdamiseks ning sellele on lisatud **ettepanek võtta vastu nõukogu soovitus** selle kohta, kuidas tugevdada riiklikku sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimisi. Komisjon valmistas selle algatuse ette tihedas koostöös sotsiaalpartneritega ning pidas mõttevahetusi ka Euroopa Parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komiteega.

2. RIIKLIK SOTSIAALDIALOOG

Sotsiaaldialoogi korraldus ja protsessid on liikmesriigiti erinevad järgmise osas: kollektiivsed töösuhted, kollektiivläbirääkimiste roll töötingimuste, organisatsioonide suutlikkuse ja liikmesuse kindlaksmääramisel, ametlikud struktuurid sotsiaalpartnerite kaasamiseks poliitika kujundamisse ja rakendamisse ning nende poliitiline tähtsus. Liikmesriikide kollektiivläbirääkimiste süsteemid erinevad ka oma tsentraliseerituse või detsentraliseerituse astme poolest.

Enamikus liikmesriikides on üks või mitu ametlikku riiklikku sotsiaaldialoogi struktuuri, kus tööandjate, ametiühingute ja valitsuse esindajad saavad arutada üldisi majandus- ja sotsiaalküsimusi. Nende organite roll ja volitused on väga erinevad, kuid tavaliselt on neil nõuandev ja konsultatiivne roll seoses õigusaktide ja poliitikameetmete eelnõudega, eriti tööhõivega seotud valdkondades, ning mõnikord võivad nad olla foorumiks, kus pidada läbirääkimisi kokkulepete üle. Paljudes liikmesriikides on ka kolmepoolsed organid, mis tegelevad konkreetsete küsimustega, nagu sotsiaalkindlustus, tööhõive, koolitus ning töötervishoid ja tööohutus. Viljakas kolmepoolne sotsiaaldialoog, millesse on kaasatud avaliku sektori asutused, sõltub tugevast kahepoolsest sotsiaaldialoogist.

Sotsiaaldialoog on surve all, et saavutada tulemusi muutuvast töömaailmast. Kuigi tööandjate esindatus organisatsioonides (tööandjate organisatsioonide liikmetest tööandjate osakaal) on jäänud suhteliselt stabiilseks, on ametiühingusse kuulumine kõigis liikmesriikides (keskmiselt) vähenenud. Tootmiselt erasektori teenustele nihkunud majandustegevuse ja

¹ Vt ka erinõunik Andrea Nahles, „Report on strengthening EU social dialogue“, kättesaadav [veebis](#).

² COM(2021) 102 final, kättesaadav [veebis](#).

³ 7. mail 2022 vastu võetud Porto sotsiaalkohustus, kättesaadav [veebis](#).

⁴ COM(2022) 404 final, lisa, kättesaadav [veebis](#).

muutuva töömaailma tõttu on ametiühingutel ja tööandjate organisatsioonidel keerulisem uusi liikmeid värvata. Paljud töötajad, kes tegutsevad enamikus uuemates tööhõivevormides, sealhulgas üha suurem arv iseenda tööandjaid, ei ole esindatud. Sama kehtib tähtajalise töölepinguga töötajate kohta, kelle arv suureneb, kuid kelle ametiühingusse astumise tõenäosus on väiksem. Kuna töö tegemise aja ja koha suhtes ollakse paindlikud, raskendab see töötajate esindajatel selliselt killustatud tööjõudu koondada. Viimastel aastatel on sotsiaalpartnerite organisatsioonid püüdnud värvata uusi liikmeid või anda teatavatele alaesindatud rühmadele (nt noortele ja platvormitöötajatele) rohkem sõnaõigust suunatud strateegiate ja värbamisalaste jõupingutustega ning luues organisatsioonisiseseid eristruktuure. Kui rääkida soolisest võrdõiguslikkusest, siis naiste osakaal ametiühingutes on ELis väga erinev, kusjuures üldiseks suundumuseks on naisliikmete arvu suurenemine, kuigi ametiühingusse kuulumine üldiselt väheneb. Juhtivatel ametikohtadel on naisi endiselt liiga vähe.

Kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate osakaal on viimase 30 aasta jooksul märkimisväärselt vähenenud. ELis keskmiselt vähenes see hinnanguliselt 66 %-lt 2000. aastal 56 %-le 2019. aastal ning eriti suur oli langus Kesk- ja Ida-Euroopas [joonis 1]. Kõikides liikmesriikides on täheldatud läbirääkimiste üldist detsentraliseerimist ettevõtte tasandi suunas. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) andmetel on kollektiivläbirääkimistega hõlmatus suur (üle 50 %) ainult riikides, kus toimuvad vähemalt mingis vormis valdkondlikud läbirääkimised. Riikides, kus läbirääkimised toimuvad peamiselt ettevõtte tasandil, on kollektiivläbirääkimistega hõlmatus tavaliselt väike. Valdkondlik ja läbirääkijatevaheline koordineerimine ning koordineerimise tase on kollektiivläbirääkimistel eriti olulised.

Sotsiaalpartnerite poliitikakujundamisse kaasamise määr ja kvaliteet on liikmesriigiti väga erinev. Kuigi sotsiaalpartnerite kaasamise kvaliteet on viimastel aastatel enamikus liikmesriikides püsinud stabiilsena, on nende õigeaegne ja sisuline kaasamine riigiti väga erinev. Selle üheks põhjuseks on erinevad institutsioonilised tingimused, menetlused ja tavad⁵. Sotsiaaldialoogi kvaliteeti ja tulemuslikkust liikmesriikides hindab tööhõivekomitee oma iga-aastases sotsiaaldialoogi ülevaates. Viimastes järeldustes, mille nõukogu kiitis heaks 2022. aasta juunis, rõhutatakse muu hulgas seda, kui oluline on võtta piisavalt aega konsultatsioonideks kogu poliitikakujundamise protsessi vältel, tagada piisavad institutsioonilised raamistikud ning käsitleda suutlikkuse suurendamise ja kollektiivläbirääkimistega hõlmatus vähenemisega seotud küsimusi⁶. Euroopa Parlament rõhutas ka seda, et tugevad kollektiivläbirääkimiste süsteemid suurendavad liikmesriikide vastupanuvõimet majanduskriisi ajal ning et liikmesriigid peaksid võtma meetmeid, et

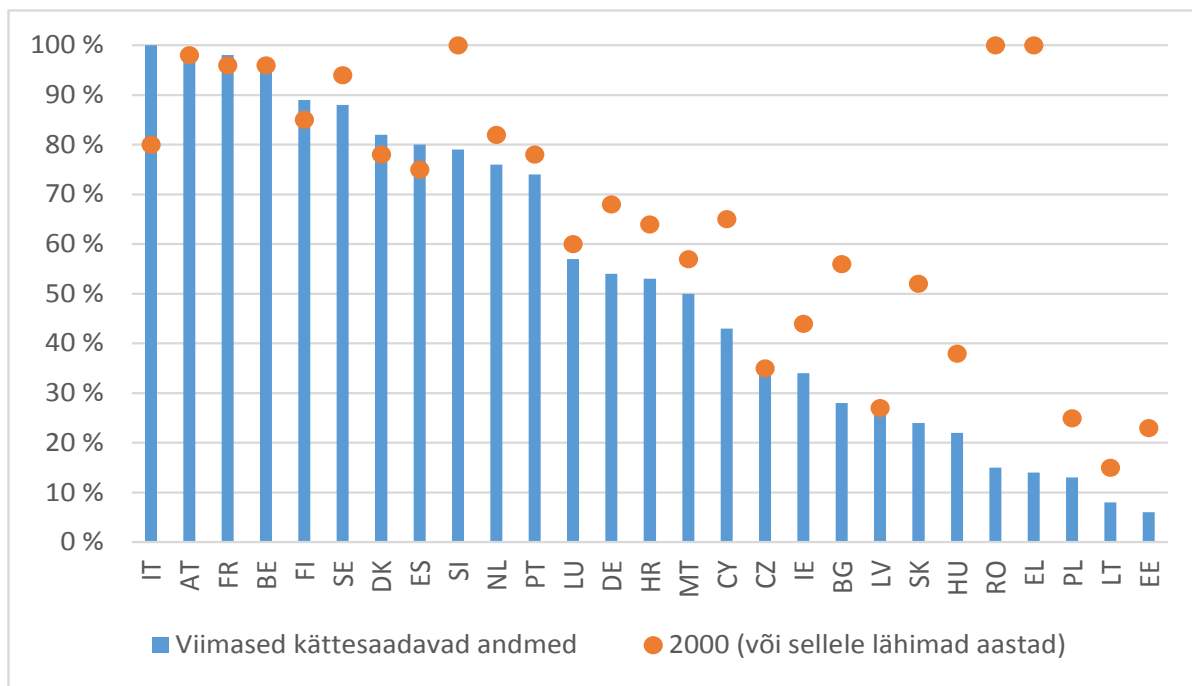
⁵ Eurofound (2021), kättesaadav [veebis](#).

⁶ Kättesaadav [veebis](#).

parandada ametiühingusse kuulumist ja pöörata kollektiivlääbirääkimistega hõlmatus vähenemine kasvule⁷.

Joonis 1. Kollektiivlääbirääkimistega hõlmatus ELis, 2000–2019

Kollektiivlepinguga hõlmatud töötajate arv jagatuna palgasaajate koguarvuga (%; 2000 ja 2019)

Märkus. 1) Viimased andmed pärinevad 2019. aastast (AT, BE, CZ, HU, IT, LT, NL, PL, PT), 2018. aastast (BG, DE, DK, ES, FR, LU, LV, SE), 2017. aastast (EL, FI, IE, SI, RO), 2016. aastast (CY, MT), 2015. aastast (SK) ja 2014. aastast (HR). 2) Itaalia puhul on hõlmatus kohandatud 100 %-ni, kajastamaks asjaolu, et töövaidluskomisjonides kasutatakse põhiseaduse kohase samaväärsuse ja piisava tasu põhimõtte kohaldamisel viitena kollektiivlepingutes kindlaksmääratud põhipalka. Kollektiivlääbirääkimistega hõlmatus 100 % tase Rumeenias ja Kreekas 2000. aastal on seletatav mehhanismidega, mille abil laiendatakse kollektiivlepinguid kõigile ettevõtetele, samal ajal kui langus on peamiselt tingitud nende laiendamismehhanismide kaotamisest ja muudest muudatustest, mis viivad kollektiivlääbirääkimiste detsentraliseerimiseni.

Allikas: 2000. või sellele lähimate aastate puhul ICTWSS andmebaas, versioon 6.1, Amsterdam Ülikool. Muutuja AdjCov (# 111). Viimaste kättesaadavate andmete puhul OECD/AIASE andmebaas (2021).

ELil on mitmeid vahendeid, mille eesmärk on tugevdada riiklikku sotsiaaldialoogi. Miinimumpalga direktiivi⁸ kohaselt peavad liikmesriigid võtma meetmeid, et aidata sotsiaalpartneritel edendada suutlikkust pidada kollektiivlääbirääkimisi palgakujunduse üle ning julgustada neid pidama palkade üle konstruktiivseid, sisulisi ja teabepõhiseid palgalääbirääkimisi. Samuti nõutakse direktiiviga, et liikmesriigid, kus

⁷ Euroopa Parlamendi 11. märtsi 2021. aasta resolutsioon majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta ning 2021. aasta kestliku majanduskasvu strateegia tööhõive- ja sotsiaalaspektide kohta, kättesaadav [veebis](#).

⁸ Direktiiv (EL) 2022/2041, kättesaadav [veebis](#).

kollektiivlâbirââkimistega hõlmatus ei ole vähemalt 80 %, peaksid looma kollektiivlâbirââkimiste jaoks tugiraamistiku ja koostama tegevuskava kollektiivlâbirââkimiste edendamiseks. Jätkuvad tehnoloogilised muutused ja kasvav automatiseerimine väljenduvad kogu majanduses kiiresti restruktureerimisena. Sellega seoses aitab ELi 2013. aasta restruktureerimise kvaliteediraamistik ettevõtetel muutusi ette näha ning leevendada restruktureerimise mõju tööhõivele ja sotsiaalvaldkonnale⁹. Töötajate teavitamist ja nendega konsulteerimist käsitlevate direktiivide tervikliku raamistikuga nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil kehtestatakse ka eeskirjad töötajate õiguste kaitsmiseks ettevõtte tasandil,¹⁰ eelkõige restruktureerimise ajal. Euroopa Parlament kaalub võimalust koostada resolutsioon koos soovitustega komisjonile Euroopa tööõukogude direktiivi läbivaatamise kohta. ELi riigihankedirektiivides¹¹ nõutakse, et liikmesriigid austaksid organiseerumisõigust ja kollektiivset lâbirââkimisõigust vastavalt ILO konventsioonile nr 87 (ühinemisvabaduse ja organiseerumisõiguse kaitse kohta) ning ILO konventsioonile nr 98 (organiseerumisõiguse ja kollektiivse lâbirââkimisõiguse kohta).

Komisjoni ettepanekuga võtta vastu direktiiv platvormitöötajate töötingimuste parandamise kohta¹² püütakse tugevdada sotsiaaldialoogi platvormimajanduses, sealhulgas andes uusi teavitamis- ja konsulteerimisõigusi algoritmilise juhtimise valdkonnas ning nõudes, et digitaalsed tööplatvormid annaksid platvormitööd tegevatele inimestele võimaluse üksteisega ja oma esindajatega ühendust võtta ja nendega suhelda. Hiljutistes suunistes ELi konkurentsioiguse kohaldamise kohta iseenda tööandjate kollektiivlepingute suhtes selgitatakse, millistel tingimustel võivad teatavad iseenda tööandjad pidada kollektiivlâbirââkimisi oma töötingimuste parandamiseks, rikkumata seejuures ELi konkurentsieeskirju¹³. Tööhõivesuunistes on tunnustatud ka sotsiaalpartnerite kaasamist sotsiaal- ja tööhõivepoliitika ning reformide kavandamisse ja rakendamisse ning seda on veelgi julgustatud.

Viimastel aastatel on sotsiaaldialoog muutunud Euroopa poolaasta raames olulisemaks, mistõttu on esitatud mitmeid riigipõhiseid soovitusi selle kohta, kuidas kaasata liikmesriikide sotsiaalpartnereid poliitika kujundamisse. 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsis märgib komisjon veel kord, kui tähtis on kaasav protsess ning sotsiaalpartnerite õigeaegne kaasamine majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimisse ja rakendamisse Euroopa ja riiklikul tasandil, sealhulgas Euroopa poolaasta kõigis asjakohastes etappides, millest paljud on olulised ka taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise seisukohast. Komisjoni 2023. aasta ettepanekus ühise tööhõivearuande kohta rõhutatakse, kui oluline on sotsiaalpartnerite prognoositav, sisuline ja õigeaegne kaasamine, et tagada reformide ja investeeringute

⁹ COM(2013) 882 final, kättesaadav [veebis](#).

¹⁰ Direktiivid 1998/59/EÜ, 2001/23/EÜ, 2002/14/EÜ ja 2009/38/EÜ.

¹¹ Direktiivid 2014/24/EL, 2014/25/EL ja 2014/23/EL.

¹² COM(2021) 762 final, kättesaadav [veebis](#).

¹³ C/2022/6846, kättesaadav [veebis](#).

tulemuslik kavandamine ja rakendamine. Komisjon rõhutab korrapäraselt sidusrühmade kaasamise tähtsust oma suhetes kõigi liikmesriikidega. Komisjon kasutab olemasolevaid Euroopa poolaasta foorumeid, et sotsiaalpartnerid oleksid taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega kursis ning sellesse kaasatud.

EL on toetanud sotsiaalpartnereid, et parandada nende liikmesust ja haldussuutlikkust.

Mitmes liikmesriigis puudub sotsiaalpartneritel suutlikkus, mis takistab neil sotsiaaldialoogis tulemuslikult osaleda¹⁴. Euroopa poolaasta riigiaruannetes toodi 2019. aastal esile, et sotsiaalpartnerite suutlikkus on probleemiks kümnes riigis ja 2020. aastal lisandus neile veel neli riiki. Suutlikkuse suurendamine on eelkõige sotsiaalpartnerite endi ülesanne, kuid keskne roll on ka avaliku sektori asutustel, kes pakuvad tehnilist, rahalist ja muud tuge.

Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+)¹⁵ nõuab, et liikmesriigid, kellele on esitatud riigipõhine soovitus sotsiaaldialoogi kohta, kulutaksid vähemalt 0,25 % vahenditest selleks, et toetada sotsiaalpartnerite ja/või valitsusväliste organisatsioonide suutlikkuse suurendamist, samas kui kõik teised liikmesriigid peavad eraldama sellele valdkonnale asjakohase summa ESF+ vahenditest. Komisjon hõlbustab ESF+ kavandamist liikmesriikide sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamiseks. Samuti edendab komisjon vastastikust õppimist ja heade tavade jagamist liikmesriikide vahel, sealhulgas sotsiaaldialoogi jaoks mõeldud institutsioonilistest õigustest tulenevate eelarveridade abil.

Eespool kirjeldatud probleemide lahendamiseks tehtavaid jõupingutusi tuleb riiklikul tasandil kahekordistada, et kasutada ära kõik sotsiaaldialoogi eelised. ELi meetmed võivad aidata liikmesriikidel edendada sotsiaaldialoogi ja toetada sotsiaalpartnereid, kuid sellest üksi ei piisa. Sotsiaalpartnerite probleeme (sealhulgas kollektiivlepingute vähenemine ja sotsiaaldialoogi erinev kvaliteet liikmesriikides) saab lahendada ainult riiklikul tasandil võetavate meetmetega. Lisaks eespool nimetatud vahenditele toetab komisjon liikmesriike Euroopa sotsiaalõiguste samba 8. põhimõtte rakendamisel, esitades sotsiaaldialoogi käsitleva nõukogu soovitusete ettepaneku. Kui kavandatud soovitus vastu võetakse, annab see liikmesriikidele suuniseid selle kohta, kuidas kõige paremini edendada sotsiaaldialoogi ja tugevdada kollektiivlääbirääkimisi. Sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimiste edendamine on oluline ka käimasolevate laienemislääbirääkimiste kontekstis, kuna kandidaatriigid peavad tugevdama oma sotsiaaldialoogi struktuure ja protsesse, et tulla toime muutuva töömaailma põhjustatud probleemidega.

Komisjoni ettepanek nõukogu soovitusete kohta

- Komisjon teeb ettepaneku võtta vastu nõukogu soovitus, et toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba 8. põhimõtte jätkuvat rakendamist liikmesriikides. Ettepanekus

¹⁴ Eurofound (2020), kättesaadav [veebis](#).

¹⁵ Määrus (EL) 2021/1057, kättesaadav [veebis](#)

soovitatakse liikmesriikidel tagada soodne keskkond kolmepoolseks ja kahepoolseks sotsiaaldialoogiks, sealhulgas kollektiivlääbirääkimisteks viisil, mis austab ühinemisvabaduse ja kollektiivlääbirääkimiste põhiõigusi, edendab tugevaid ja sõltumatuid töötajate ja tööandjate organisatsioone ning sisaldab meetmeid nende suutlikkuse suurendamiseks, tagab juurdepääsu asjakohasele teabele, mida on vaja sotsiaaldialoogis osalemiseks, edendab kõigi poolte osalemist sotsiaaldialoogis, kohandub digiajastuga, edendab kollektiivlääbirääkimisi uues töömaailmas ning ausat ja õiglast üleminekut kliimanetraalsusele ning tagab asjakohase institutsioonilise toetuse.

- Komisjon teeb korrapäraselt kokkuvõtte sellest, kuidas liikmesriigid on soovitusi rakendanud, konsulteerides asjaomaste sotsiaalpartnerite ja liikmesriikidega, et hinnata edusamme kohe pärast soovitusi rakendamise kuupäeva. Sellega täiendatakse korrapäraselt ja väljakujunenud konsulteerimist sotsiaalpartneritega ja nende kaasamist iga-aastase Euroopa poolaasta protsessi raames.

3. SOTSIAALDIALOOG ELI TASANDIL

Euroopa Liidu toimimise lepingus (ELi toimimise leping) tunnistatakse täielikult, et sotsiaalpartnerid on sotsiaalse turumajanduse seisukohalt olulised, ja antakse neile konkreetne roll ELi õigusloomes sotsiaalpoliitika valdkonnas. Aluslepingus sätestatud võimalus rakendada sotsiaalpartnerite kokkuleppeid ELi õiguses kinnitab ELi sotsiaaldialoogi tähtsust ja esindavate sotsiaalpartnerite eristaatust. Nende sätete kohaldamisel on oluline austada sotsiaalpartnerite ja ELi institutsioonide sõltumatust ja rolli. Nende rolli tunnustatakse ka kolme ELi asutuse (Eurofound, Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus ning Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet) kolmepoolse olemuse kaudu ning selliste kolmepoolsete nõuandekomiteede tegevuse kaudu, kes on tegevad tööohutuse ja töötervishoiu, töötajate vaba liikumise, sotsiaalkindlustuse koordineerimise ja kutseõppe valdkonnas.

2015. aastal käivitas komisjon koos Euroopa sotsiaalpartneritega algatuse „Sotsiaaldialoogi uus algus“. Seejärel allkirjastasid Euroopa sotsiaalpartnerid, komisjon ja nõukogu sotsiaaldialoogi uut algust käsitleva ühisavalduse¹⁶. Järeelmeetmete osana tugevdas komisjon Euroopa sotsiaalpartnerite rolli Euroopa poolaastas, konsulteeris nendega protsessi põhipunktides, kaasas neid rohkem poliitika kujundamisse ja õigusloomesse ning võttis kasutusele uusi sotsiaalpartneritega konsulteerimise vorme. Samuti pöörab ta suuremat tähelepanu liikmesriikide sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamisele, sealhulgas suurema rahastuse kaudu, kuna ELi tasandi sotsiaaldialoog ei saavuta vajalikke tulemusi, kui puudub hästi toimiv ja tulemuslik riiklik sotsiaaldialoog.

¹⁶ Ühisavaldus „Sotsiaaldialoogi uus algus“ (2016), kättesaadav [veebis](#).

ELi sotsiaaldialoogist on saanud tugev raamistik nii kahe- kui ka kolmepoolsete läbirääkimiste ja konsultatsioonide jaoks. Sellegipoolest on väga tähtis raamistikku korrapäraselt ajakohastada, et sotsiaalpartnerid saaksid täiel määral aidata lahendada majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme. On aeg teha kokkuvõtte edusammudest, mis on tehtud pärast sotsiaaldialoogi uut algust, ja uurida võimalusi, kuidas Euroopa sotsiaaldialoogi potentsiaali paremini ära kasutada. Komisjon teeb sotsiaalpartneritega peetud konsultatsioonide põhjal ettepaneku meetmete kohta, mille abil tugevdada Euroopa sotsiaaldialoogi, ajakohastada selle struktuure, julgustada ja toetada sotsiaalpartnerite kokkuleppeid, tugevdada sotsiaalpartnerite kaasamist ELi poliitika kujundamisse ning suurendada komisjoni rahalise ja tehnilise toe tulemuslikkust.

3.1. Sotsiaaldialoogi struktuurid

Valdkonnaülene tasand

Euroopa sotsiaaldialoogil on väljakujunenud valdkonnaülesed struktuurid. Majanduskasvu- ja tööhõivealane kolmepoolne sotsiaaltippkohtumine tagab, et kaks korda aastas toimub kooskõlastamine nõukogu, komisjoni ja Euroopa tasandi sotsiaalpartnerite vahel¹⁷. Makromajanduslik dialoog on foorum, kus nõukogu, komisjon, Euroopa Keskpank ja eurorühm vahetavad Euroopa sotsiaalpartneritega arvamusi raha- ja eelarvepoliitika ning palkade arengu üle. Viimastel aastatel on tööhõivekomitee lisaks tavapärasele iga-aastasele sotsiaaldialoogi läbivaatamisele korraldanud ka mitu seminari Euroopa ja asjaomaste liikmesriikide sotsiaalpartneritega, et arutada neile eriti olulisi teemasid (nt oskused, COVID-19ga seotud meetmed või töökohavahetused). Sotsiaalkaitsekomitee kaasab korrapäraselt sotsiaalpartnereid oma aruteludesse, milles käsitletakse näiteks pensione, pikaajalist hooldust või sotsiaalkaitse kättesaadavust. Komisjoni loodud sotsiaaldialoogi komitee on Euroopa eri valdkondade sotsiaalpartnerite vahelise valdkonnaülese sotsiaaldialoogi peamine foorum.

Kuigi need foorumid võimaldavad pidada ELis põhjalikku kahe- ja kolmepoolset dialoogi, on hiljutised kogemused, mis on saadud paremate vahendite väljatöötamisel kiirete tööturu- ja sotsiaalsete muutustega toimetulekuks, näidanud, et tööhõive- ja sotsiaalküsimustes on vaja veelgi põhjalikumat kolmepoolset dialoogi. Sotsiaalpartnerid on seda vajadust konsultatsiooniprotsessis tungivalt rõhutanud.

Komisjon

- kutsub tööhõivekomiteed ja sotsiaalkaitsekomiteed üles korraldama asjakohastel teemadel korrapäraseid kolmepoolseid arvamustevahetusi, milles osaleksid Euroopa ja liikmesriikide sotsiaalpartnerid;
- korraldab sotsiaaldialoogi komitee koosolekute raames ja kokkuleppel

¹⁷ ELi toimimise lepingu artikkel 152 ja nõukogu otsus 2016/1859, kättesaadav [veebis](#).

sotsiaalpartneritega asjakohastel teemadel (näiteks tööjõu ja oskuste nappuse või õiglase ülemineku teemal) ajutisi/erakorralisi kolmepoolseid arutelusid, milles osalevad Euroopa ja liikmesriikide sotsiaalpartnerid ning liikmesriikide esindajad.

Valdkondlik tasand

ELi valdkondlik sotsiaaldialoog hõlmab üle 80 % ELi tööjõust. 43 valdkondliku sotsiaaldialoogi komiteesse kuuluvad 65 Euroopa tööandjate organisatsiooni ja 15 Euroopa ametiühingute liitu ning need esindavad ligikaudu 185 miljonit töötajat ja üle 6 miljoni ettevõtte kogu ELis. Nad arutavad ja lepivad kokku, kuidas parandada töötingimusi ja -suhteid oma valdkondades, ning nendega konsulteeritakse ELi tasandi arengute üle, millel on sotsiaalne ja tööhõivealane mõju. Lisaks kokkulepetele võtavad Euroopa valdkondlikud sotsiaalpartnerid igal aastal vastu 30–50 ühist lõppseisukohta mitmesugustel teemadel, nagu töötervishoid ja tööohutus, töötingimused, kliimaneutraalsusele ülemineku mõju, digiüleminek, oskused, tööjõu liikuvus või sooline võrdõiguslikkus¹⁸. Töötajate ja ettevõtete suur hõlmatus annab komiteedele legitiimsuse ja tagab, et ühistel tulemustel, näiteks sõltumatutel kokkulepetel, oleks rakendamise seisukohast reaalne mõju. Vaatamata sellele, et valdkondade vahel on suuri erinevusi, on komiteed loonud ELi tasandil ühise sotsiaaldialoogi raamistiku.

See raamistik on aja jooksul välja arendatud selleks, et sotsiaalpartnerid mõjutaksid ELi integratsiooni ja aitaksid sellele kaasa. Sotsiaalpartnereid võib igasse valdkonda siiski juurde tulla või sealt lahkuda. Näiteks on viimastel aastatel lisandunud uusi ettevõtjaid nagu odavlennuettevõtjad tsiviillennunduses, uued postiteenuste ettevõtted või erasektori sotsiaalteenuste pakkujad. Selleks et paremini reageerida valdkondlikele arengusuundadele ja muutuvale töömaailmale, peaksid komiteed püüdma olla kaasavad ning säilitada ja suurendada esindatust. Samuti peaksid nad suurendama valdkondliku sotsiaaldialoogi tähtsust, sealhulgas kaasates riikide sotsiaalpartnereid ja tehes koostööd valdkondade/segmentidega, mis ei ole Euroopa valdkondlikus dialoogis veel esindatud ega sellega hõlmatud¹⁹.

Komisjon ajakohastab koos valdkondlike sotsiaalpartneritega ELi valdkondliku sotsiaaldialoogi raamistikku, et suurendada selle asjakohasust ja tulemuslikkust, ning uurib, kas on vaja läbi vaadata komisjoni otsus 98/500/EÜ valdkonna dialoogikomiteede loomise kohta tööturu osapoolte dialoogi edendamiseks Euroopa tasandil²⁰.

¹⁸ Tulemused on kättesaadavad [veebis](#).

¹⁹ Vt Eurofound (2019), kättesaadav [veebis](#)

²⁰ Komisjoni otsus 98/500/EÜ, kättesaadav [veebis](#).

Keskkonnaalased kohustused mõjutavad koosolekute korraldamist. Kooskõlas komisjoni hiljutise teatisega komisjoni keskkonnahoidlikumaks muutmise kohta²¹ on komisjon juba alustanud mitme koosoleku korraldamist veebis või hübriidvormis. Komisjon toetab endiselt valdkondliku sotsiaaldialoogi koosolekute korraldamist, mille jaoks ta töötab koos sotsiaalpartneritega välja uue ja keskkonnahoidlikuma lähenemisviisi.

Komisjon teeb tihedas koostöös sotsiaalpartneritega järgmist:

- ajakohastab valdkondliku sotsiaaldialoogi komiteede õigusraamistikku, vaadates vajaduse korral läbi asjakohase komisjoni otsuse;
- parandab valdkondliku sotsiaaldialoogi komiteede praeguse struktuuri raames olemasolevate komiteede vahelist koostoimet, edendab majandusvaldkondade uute segmentide kaasamist, kui asjaomased kriteeriumid on täidetud, ning kohandab esindatuse uuringute korraldamist koostöös Eurofoundiga;
- käivitab protsessi, et vaadata läbi, kuidas valdkondliku sotsiaaldialoogi komitee koosolekuid korraldatakse;
- jätkab ELi tasandil sotsiaalteenuste jaoks uue valdkondliku sotsiaaldialoogi algatamise võimaluste uurimist.

Komisjon kutsub sotsiaalpartnereid üles

- jätkama jõupingutusi ja hindama vajadust täiendavate meetmete järele oma vastavates sotsiaaldialoogides, et jõuda liikmesriikides haruasutusteni, kes asjaomastes valdkondliku sotsiaaldialoogi komiteedes veel ei osale, et parandada nii ametiühingute kui ka tööandjate organisatsioonide liikmesust ja esindatust;
- edendama kõigi asjaomaste Euroopa sotsiaalpartnerite esindusorganisatsioonide kaasamist olemasolevatesse ja uutesse komiteedesse.

3.2. Sotsiaalpartnerite kokkulepete toetamine

Sotsiaalpartnerite kokkulepped on ELi sotsiaaldialoogi üks olulisemaid tulemusi. Praeguseks on sotsiaalpartnerid sõlminud kuus sõltumatut valdkonnaülest kokkulepet. Lisaks sõltumatutele kokkulepetele rakendati aastatel 1995–2010 ELi õigusaktidega nelja sotsiaalpartnerite valdkonnaülest kokkulepet²². Viimase kümne aasta jooksul ei ole Euroopa eri valdkondade sotsiaalpartnerid siiski pidanud läbirääkimisi ühegi uue kokkuleppe üle, mida tuleks rakendada ELi õigusaktidega. Komisjon väljendab heameelt Euroopa eri valdkondade sotsiaalpartnerite uue tööprogrammi (2022–2024) üle ning läbirääkimiste üle, mida peetakse seoses uue kokkuleppega, mis käsitleb kaugtööd ja õigust mitte olla kättesaadav ning mida

²¹ [Vaata](#) C(2022) 2230 final.

²² Direktiivid 96/34/EÜ, 97/81/EÜ, 1999/70/EÜ ja 2010/18/EL.

kavatsetakse rakendada ELi õigusaktidega. Valdkondlikul tasandil said aastatel 1999–2018 ELi õiguse osaks kaheksa sotsiaalpartnerite kokkulepet²³ ning aastatel 1999–2021 koostasid liikmesriikide sotsiaalpartnerid viis sõltumatut kokkulepet.

Euroopa Kohtu hiljutistes otsustes²⁴ selgitatakse, milline on raamistik sotsiaalpartnerite kokkulepete rakendamiseks ELi õigusaktidega. Kõnealuste otsustega nähakse ette, et pärast seda, kui sotsiaalpartnerid on esitanud ühise taotluse nende kokkuleppe rakendamiseks ELi tasandil, otsustab komisjon iga juhtumi puhul eraldi, kas on asjakohane esitada nõukogule ettepanek kohaldada kõnealust kokkulepet ELi tasandil direktiivina. Kokkuleppe üle peetavate läbirääkimiste ajal võivad sotsiaalpartnerid tegutseda vabalt ja komisjon peab hoiduma igasugusest tegevusest, mille eesmärk on mõjutada läbirääkimiste käiku või kavandatava kokkuleppe sisu.

Komisjon jätkab esmajärjekorras sotsiaalpartnerite kokkulepete edendamist. Selleks toetavad komisjoni talitused sotsiaalpartnerite kokkulepete üle peetavaid läbirääkimisi, pakkudes sotsiaalpartnerite taotlusel haldustuge ja õigusnõustamist, eelkõige küsimustes, millel võib olla negatiivne mõju kokkuleppe rakendamisele ELi õigusaktidega (näiteks võimalik vastuolu aluslepingu kohaldamisalaga või kattumine kehtivate õigusaktidega). See parimal võimalikul viisil pakutud õigusnõustamine ei mõjuta komisjoni lõplikku seisukohta selle suhtes, kas esitada kokkulepe nõukogule.

Nagu kinnitati Euroopa Kohtu 21. septembri 2021. aasta otsuses (kohtuasi C-928/19 P), hindab komisjon pärast seda, kui ta on saanud sotsiaalpartneritelt taotluse rakendada sotsiaalpartnerite kokkulepet ELi õigusaktidega, kokkuleppe seaduslikkust ja allakirjutanute esindatust ning seda, kas kokkulepet on asjakohane rakendada ELi õigusaktidega, võttes muude kaalutluste hulgas arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja poliitilisi aspekte. Sellega seoses võib korraldada mõju hindamise. Komisjon tunnustab sotsiaalpartnerite teadmisi võimaliku mõju kohta, mida nende kokkulepe võib avaldada ettevõtjatele ja töötajatele.

Komisjoni talitused teatavad asjaomastele sotsiaalpartneritele kolme kuu jooksul oma esialgsetest kaalutlustest, sealhulgas võimaluse korral sellest, kas mõju hinnatakse või mitte. Komisjon teeb lõpliku otsuse sõltuvalt kavandatava kokkuleppe hindamise keerukusest, võttes arvesse Euroopa Kohtu hiljutisest kohtupraktikast tulenevaid nõudeid.

Komisjon edendab jätkuvalt ka sotsiaalpartnerite selliste ühiste tulemuste saavutamist nagu meetmete raamistik, vastastikune õppimine või juhised, ning julgustab Euroopa sotsiaalpartnereid pidevalt saavutama uusi tulemusi ja võtma nende suhtes järelmeetmeid, et lahendada tekkivaid probleeme.

²³ Direktiivid 1999/63/EÜ, 2000/79/EÜ, 2005/47/EÜ, 2009/13/EÜ, 2010/32/EL, 2014/112/EL, 2017/159/EL ja 2018/131/EL.

²⁴ Euroopa Kohtu 14. oktoobri 2019. aasta otsus kohtuasjas C-928/19 ja Üldkohtu 21. septembri 2021. aasta otsus kohtuasjas C-928/19 P.

Komisjon

- pakub Euroopa sotsiaalpartneritele nende taotlusel ja läbirääkimiste ajal sotsiaalpartnerite kokkulepete üle, mida kavatakse rakendada ELi õigusaktidega, haldustuge ja õigusnõustamist;
- paneb tulevastel sotsiaaldialoogiga seotud projektikonkurssidel suuremat rõhku projektidele, millega toetatakse sotsiaalpartnerite sõltumatute kokkulepete rakendamist.

Komisjon kutsub Euroopa sotsiaalpartnereid üles

- pidama läbirääkimisi ja sõlmima rohkem sotsiaalpartnerite kokkuleppeid;
- tagama, et neil on riiklikelt haruasutustelt saadud volitused, mis võimaldavad neil alustada läbirääkimisi sotsiaalpartnerite kokkulepete üle;
- jätkama oma liikmete kaasamist ühistesse ja eraldiseisvatesse suutlikkuse suurendamise meetmetesse ja projektidesse, mille eesmärk on tagada nende sõltumatute raamkokkulepete rakendamine kõigis liikmesriikides.

3.3. Sotsiaalpartnerite suurem kaasamine ELi poliitika kujundamisse

Komisjon konsulteerib kõigi 87 tunnustatud Euroopa sotsiaalpartneriga võimalike ELi seadusandlike meetmete üle ELi toimimise lepingu artikliga 153 hõlmatud sotsiaalpoliitika valdkonnas (nt töötingimused, tööohutus ja töotervishoid, töötajate teavitamine ja nendega konsulteerimine, töötajate sotsiaalkindlustus ja sotsiaalkaitse, sooline võrdõiguslikkus tööhõives). Neid kaheetapilisi konsultatsioone on viimase kümne aasta jooksul peetud stabiilselt ja kõik on toimunud kirjalikult. Mõnes valdkonnas, nagu kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainete piirnormid töökeskkonnas,²⁵ konsulteeritakse sotsiaalpartneritega ulatuslikult, kasutades selleks eristruktuure, nagu kolmepoolne tööohutuse ja töotervishoiu nõuandekomitee. Sellistel juhtudel ja kokkuleppel Euroopa sotsiaalpartneritega võib kaheetapilise konsultatsiooni pidada kõigi asjaomaste sotsiaalpartnerite osalusel toimuvatel koosolekutel, täites kõiki aluslepingust tulenevaid kohustusi.

Alates sotsiaaldialoogi uuest käivitamisest on komisjon võtnud kasutusele teemakohased kuulamised, mis on uus viis Euroopa sotsiaalpartneritega konsulteerimiseks algatuste osas, mille puhul aluslepingus ei nõuta kaheetapilist konsultatsiooni. Teemakohased kuulamised on osutunud kasulikuks ning need on olulised foorumid nii komisjonile kui ka sotsiaalpartneritele, et vahetada arvamusi tulevaste poliitikaalgatuste üle. Teemakohaste kuulamiste arv on aja jooksul kasvanud, hõlmates ka muid poliitikaalaldkondi kui ELi toimimise lepingu artikli 153 kohased tööhõive- ja sotsiaalküsimused (nt äriühingu kestlik

²⁵ Direktiiv 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainete kokkupuutest tulenevate ohtude eest, kättesaadav [veebis](#).

üldjuhtimine, tasustamise läbipaistvus, Euroopa hooldusstrateegia, säästva ja aruka liikuvuse strateegia ning sunniviisilise tööga valmistatud toodete keelustamine ELi turul). Lisaks konsulteeritakse valdkondliku sotsiaaldialoogi komiteedega ELi tasandi arengusuundade üle, millel on asjaomastele valdkondadele sotsiaalne mõju.

On oluline tagada selliste konsultatsioonide sobiv vorm ja ajastus, et ei jäetaks kasutamata võimalust saada komisjoni konsultatsioonide jaoks kvaliteetset teavet. Seepärast on kogu komisjonis vaja paremini mõista sotsiaaldialoogi ning leida sidusam lähenemisviis sotsiaalpartnerite kaasamiseks ja nendega konsulteerimiseks. Parema ülevaade tulevaste ettepanekute kavandamisest komisjoni tööprogrammis aitaks sotsiaalpartneritel oma panust ja tegevust ette valmistada.

Lisaks teeb komisjon sotsiaalpartneritega kindlatel teemadel korrapäraselt koostööd. Näiteks Euroopa integratsioonipartnerluse²⁶ abil püüavad komisjon ning Euroopa sotsiaal- ja majanduspartnerid edendada mitut sidusrühma hõlmavat lähenemisviisi pagulaste ja teiste rändajate tööturule integreerimisele. Sotsiaalpartnerid osalevad ka uuel töörande platvormil toimuvates seadusliku rände aruteludes.

Komisjon

- määrab igas komisjoni talituses sotsiaaldialoogi koordinaatori;
- kogub kolleegiumi vastutavate liikmete abil korrapärase dialoogi raames enne komisjoni tööprogrammi koostamist Euroopa eri valdkondade sotsiaalpartnerite arvamusi ELi poliitikaprioriteetide kohta.

Komisjon kutsub sotsiaalpartnereid üles

- esitama enne asjaomaseid komisjoni ettepanekuid rohkem ühiseid lõppseisukohti.

3.4. Tulemuslikum rahaline ja tehniline tugi

Sotsiaalpartnerite erilist rolli ja Euroopa sotsiaaldialoogi aluslepingul põhinevat olemust tunnustatakse ELi eelarves. Komisjon toetab sellest Euroopa ja liikmesriikide sotsiaalpartnerite projekte ning töösuhetealaseid uuringuid. Komisjon rahastab ja korraldab ka sotsiaaldialoogi komitee ja 43 valdkondliku sotsiaaldialoogi komitee koosolekuid ning konsultatsioonidega seotud kuulamisi.

EL toetab olulisi uuringuid sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimiste kohta. Töösuhted ja sotsiaaldialoog kuuluvad Eurofoundi mitmeaastase tööprogrammi (2021–2024) strateegiliste prioriteetide hulka. Eurofound pakub võrdlevat teavet liikmesriikide

²⁶ Teave on kättesaadav [veebis](#).

sotsiaaldialoogi ning kollektiivläbirääkimiste protsesside ja tulemuste kohta, annab aru kolmepoolse sotsiaaldialoogi toimimise ja sotsiaalpartnerite kaasamise kohta riikliku poliitika kujundamisse, esitab andmeid töötaja ja palgakujunduse kohta ning analüüsib sotsiaaldialoogi rolli restruktureerimise kontekstis ning kliimaneutraalsusele ülemineku ja digitaliseerimise mõju. Komisjon juhib koos OECDga ka ühisprojekti, et toetada ametiühingute institutsiooniliste omaduste, palgakujunduse, riigi sekkumise ja sotsiaalseid pakte käsitleva OECD/AIASE andmebaasi väljaarendamist. Projekt annab põhjalikku ja võrreldavat teavet kollektiivläbirääkimiste muutuva olemuse ja ulatuse kohta OECDs ja ELi riikides. Lisaks kaasrahastab komisjon igal aastal mitut kollektiivläbirääkimisi käsitlevat Euroopa uurimisprojekti oma projektikonkursside alusel, et parandada eksperditeadmisi töösuhete valdkonnas.

Vaja on paremat teabevahetust ja sotsiaaldialoogi kultuuri edendamist. Komisjon peab avalikult kättesaadavat andmebaasi Euroopa sotsiaalpartnerite vahel ühiselt kokku lepitud tulemuste kohta ja pakub veebis teavet igal aastal rahastatava 40–50 sotsiaaldialoogi projekti kohta. Sellest hoolimata on vähe teavet Euroopa sotsiaaldialoogi mõju kohta riikide tasandil ja liikmesriikide sotsiaalpartnerite järelmeetmete kohta seoses Euroopa tasandil kokku lepitud tulemustega. Enamik ELi sotsiaaldialoogi tulemustest ei sisalda nende rakendamise sätteid. Nende rakendamist ei jälgita, selle suhtes ei võeta järelmeetmeid ning seda ei analüüsita. Lisaks on mõnes liikmesriigis sotsiaaldialoogi kultuur suhteliselt nõrk riiklike ja kohalike traditsioonide tõttu, mis on mõjutanud sotsiaaldialoogi arengut. Liikmesriikide sotsiaalpartnerite teadlikkus ELi poliitikast ja tööturuasutustest on liikmesriikides ja sotsiaalpartnerite organisatsioonide seas erinev ning seda võiks tugevdada sihipärase teavitusemeetmetega, mille eesmärk on suurendada suutlikkust. See võiks hõlmata sotsiaalpartnerite noortele juhtidele suunatud teabe ja külastustega seotud prooviprogrammi.

Komisjon

- loob koostöös sotsiaalpartneritega uurimisvõrgustiku, et analüüsida ja edendada ELi sotsiaaldialoogi ning jälgida selle rakendamist;
- toetab Euroopa sotsiaalpartnereid, et parandada nende liikmesorganisatsioonide teadlikkust ELi poliitikast ja tööturuasutustest.

Komisjon kutsub sotsiaalpartnereid üles

- muutma Euroopa sotsiaaldialoogi tulemused ja ELi projektide tulemused nähtavamaks ning tagama tulemuste laialdase levitamise nende liikmetele ja teistelegi.

4. SOTSIAALDIALOOGI EDENDAMINE RAHVUSVAHELISEL TASANDIL

EL on eeskujuks sotsiaaldialoogi edendamisel rahvusvahelisel tasandil. Selleks korraldatakse korrapäraseid koostöökohtumisi Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni, OECD või

muude rahvusvaheliste organisatsioonide või asutustega nii poliitilisel kui ka tehnilisel tasandil. EL ja selle liikmesriigid toetavad aktiivselt üleilmseid partnerlussuhteid, mis edendavad sotsiaaldialoogi, sealhulgas üleilmse kokkuleppe algatusega. ELi laienemispoliitika raames toetab komisjon ka projekte, mille eesmärk on parandada sotsiaaldialoogi kandidaatriikides või potentsiaalsetes kandidaatpiirkondades, ning osaleb parimate tavade vahetamises eri tasanditel. Euroopa naabruspoliitika raames rahastab komisjon piirkondlikke programme, millega edendatakse sotsiaaldialoogi, ning korraldab Vahemere Liidu sotsiaaldialoogi foorumit sotsiaalpartneritega Vahemere mõlemalt kaldalt. Tänu rahvusvahelisele partnerlusele ja ELi väärtuspõhisele pakkumisele partnerriikidele (Global Gateway) toetab EL inim-, sotsiaalsete ja töötajate õiguste rangeid standardeid ning sotsiaaldialoogi edendamine aitab tagada, et see koostöö on kasulik kogu ühiskonnale.

2022. aasta veebruaris võttis komisjon vastu teatise, milles käsitletakse inimväärsel tööl kogu maailmas,²⁷ kinnitades taas, et EL püüab tagada inimväärsel tööl ELis ja kogu maailmas. EL toetab inimväärsel tööl üldist kontseptsiooni, mille on välja töötanud ILO ja mis kajastub ÜRO kestliku arengu eesmärkides. Sotsiaaldialoog ja kolmepoolsus on üks inimväärsel tööl üldise kontseptsiooni neljast elemendist. Ühinemisvabadus ja kollektiivlääbirääkimiste õiguse tegelik tunnustamine kuuluvad tööõiguse põhireeglite hulka, mis on sätestatud ILO 1998. aasta tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis, ning need on osa ELi vabakaubanduslepingutest ja ELi üldiste tariifsete soodustuste kavast (GSP+) tulenevatest kohustustest.

Kõik liikmesriigid on ratifitseerinud ILO peamised rahvusvahelised standardid, mis on seotud sotsiaaldialoogiga. Nõukogu, keda toetab komisjon, julgustab liikmesriike jätkama ILO konventsioonide ratifitseerimist ja tulemuslikku rakendamist²⁸. Samuti kutsub nõukogu liikmesriike ja komisjoni üles parandama sotsiaaldialoogi kõigil tasanditel ja kõigis selle vormides, sealhulgas piiriülese koostöö ja rahvusvaheliste raamlepingute edendamise kaudu, et tagada sotsiaalpartnerite aktiivne osalemine töö tuleviku kujundamisel ja aidata kaasa sotsiaalsele arengule, eelkõige kollektiivlääbirääkimiste õiguse tegeliku tunnustamise kaudu.

Komisjon

- kutsub jätkuvalt liikmesriike üles ILO konventsioone ratifitseerima ja tulemuslikult rakendama ning neid rahvusvahelisel tasandil edendama;
- algatab koostöös ILOga projekti, et toetada sotsiaalpartnereid nende taotlusel ELi valdkondliku sotsiaaldialoogi komiteedes vastutustundlike tarneahelate, sealhulgas töötajate õiguste austamise alases tegevuses.

²⁷ COM(2022) 66 final, kättesaadav [veebis](#).

²⁸ Nõukogu 24. oktoobri 2019. aasta järeldused „Töö tulevik: Euroopa Liit, kes edendab ILO sajanda aastapäeva deklaratsiooni“.

Komisjon kutsub sotsiaalpartnereid üles

- jätkama sotsiaaldialoogi edendamist rahvusvaheliselt kõigil tasanditel.